

BOLETIN

D'AS FESTAS DE SAN ANTONIO

Monforte, Junio de 1900

Á COMISIÓN QU' ORGANIZOU os festexos pra honrar ó glorioso San Antonio

¡Viva o Santo e coza o forno!..... ¡Ben pol-a vosa monteira!... Ben! á nai qu' alumecou o mundo ises seis rapaces que se xuntaron en boa hora pra comunicar á iste durmiente pobo o lume d'o seu entusiasmo, remexe que remexe, bule d' acá pr' alá, aquí ben recibidos, acólá oubindo algunha qu' outra xaculatoria ou palabras desairadas, ditas por unhos poucos acérentos e badueiros, fixeron zochal-os cartos que riquirían os gastós pr' as festas que n-a honra d'o milagroso e simpático San Antonio d'as Monxas celebrárase n-esta cibdá, pro con tal esprender como non se viu n-os anos anteriores.

Y-ó gabar ós funcionistas pol-a sua delixencia, eraro está que non nos esqueceremos d'as catro garfidas ramistas que n-a dita Comisión puxeron tamén corazón e yalma, e pra elas son tamén os nosos laudes.

O resultado qu' outiveron os rapaciños novos, levando por guía e norma e recurso solamente o optimismo, ou sea, aquela confianza n-a boa estrela qu' alumea ós que teñen fé, non-o conseguirían os vellos que se supoñen aleucionados pol-a experiencia e levan drento d'a yalma o pesimismo y-a duda qu' arredra e enrruga o o ánemo ó mais pequeno contratiempo.

Pro éles, bule que bule, poñend'os bois antes qu' o carro, é dicir, facendo o programa de festexos antes de ter cartos pra costalos, atoparon os cartos, pol-a mesm razón de que, co-a perspectiva d' unhas festas que prometían (e han de dar) adivirtición e recreo pra homes e mulleres, vellos e nenos, monfortinos e forasteiros, etc., entrou n-as testas e n-a sangre de todos ese calorciño necesario pra facel-os milagros d'o San Antón qu' hoxese celebra n-a histórica cibdá que bica o ledro e parleiro rio Cabe.

Os homes sesudos e práuticos preguntarán: ¿E ben, qué se conseguiu con qu' as festas en vez de ser d' unha maneira sean d' outra? ¿Medraron por eso as cosechas? ¿Apareceu algunha mina d' ouro donde todos poidamos coller as pepitas, guindallas n-o saco e esperar, pra vendelas, á qu' a cotización chegu' ás nubes?

Non tanto como esto último, pro euase, euase; porque, de certa maneira, as festas públicas son pr' algunhas pobraciós, que saben facelas con xeito e sin catívez, algo semellante ós dourados filós, posto que, promovendo a concurrencia d' os forasteiros (que non veñen dispostos á pasalo á pan e yangua y-o que menos trae n-o bolso miles de pesos duros, solo pr' os meúdos gastos), promoven tamén á con-

currencia d' os cartiños que, com' o queixo n-as maus d' os rapaces, vánse esmigallando n-as fondas, pousadas, cafés, tabernas y-outro establecementos, inda que sean aqueles en que se vende o carbón...

E pra demostrar a verdá d' o dito, vamos á sentar unhos datos estadísticos, aprousimados por suposto, qu' é como quen dí «conto ó caso»:

DINEIRO QUE DEIXAN OS TRANSEUNTES

	Pesos duros.
Os forasteiros que gasten pouco mais ou menos, cinco pesos diarios.	5.000
Idem os que non pasen de dous pesos.	10.000
Idem id. de un peso	20.000
TOTAL.	35.000

XENTE BENEFICIADA

Os taberneiros, bautizando o viño.	5.000
Panadeiros, quitándolle catro onzas á cada libreta.	2.500
Tablaxeiros, esfolando catos en vez de ternos.	2.500
Tendeiros e dulceiros, por poñer plomos debaixo de certo platillo d' a báscula.	2.500
Pescantís, mercando e vendendo o peixe molido.	1.000
As leiteiras, chupando a nata e vendéndonos o suero almidonado.	1.000
Comerciantes de texidos, encoillendo o con que miden.	8.000
As regateiras d'a praza, metendo nabos por patacas, ortigas por perixel e allos por cebolas.	2.500
Os carreiros, por levantar bultos, transportalos ou alixeciralos.	O resto
TOTAL.	35.000

(Así se fan total-as estadísticas e contastas adimistrativas.)

Pol-os datos asentados, xa comprenderán os leutores qu' as festas ben organizadas, pr' o cual requírense cartos, son un río d' ouro que rega e fertiliza moitas gabetas.

Pol-o demais, os forasteiros, sobre todo os que teñan coñecementos arquitectónicos e arqueolóxicos, non perderán aquí o tempo que lles deixen de vagar os moitos e lucidos festexos: podrán admirar a atrevida e forte construción d' o convento d' a Compañía, os ben combinados órdes arquitectónicos d' a cirexa de San Vicente e d' as Clarisas, o vello torreón feudal, a ponte románica sobre o rio Cabe e a maravillosa construción de Tente n-o aire, ese gran pacio que sirve de matadeiro de reses.... e de matachís.

Pro, co-istas digresións desvíamonos d' o ouxeto d' istes renglós esborrachados, e volvendo sobr' él, diremos que, pol-as trazas, a nova xeneración será a que leve o gato á yangua en Monforte, é dicir, demostra ter empuxe e iniciativa pr' acometer aquelas empresas que recraman o atraso moral é intelectual en que nos atopamos e fai qu' ista pobração, en punto á industrias, talleres e hastra primeira enseñanza, esté muy por debaixo d' outras mais pequenas.

Animo, rapaces, e co-a vista posta n-o porvir, non abandonedes nunca o camiño d' o progreso.... ¡Por Monforte e por vós! ¡Viva San Antonio e coza o forno! ¡Ben pol-a vosa monteira!

Pol-a opinión xeneral,
A. V. TABOADA

Guía d'o forasteiro en Monforte

MONFORTE.—Cibdá hoxe, antiga vila que n-o tempo d'o feudalismo e antes d' él, n-o d' a Reconquista escribiu brillantes páxinas na hestoria d' España. E capital d' o partido xudicial d' o seu nome, conta 4.600 habitantes n-o casco d'a pobração e 11.000 en todo o Auntamento; atópase á 50 kilómetros d' a capital, n-o medio d' o estenso vall de Lemos e euase de Galicia, pol-o que lle corresponde a capitalidá de toda a rexión, que se decretará pr' o ano que ven.

Compónse o distrito de catro Aumontes, que son Bóveda, Pantón, Sober e Saviñao.

Ten Rexistro d'a Propiedá, Xuzgado municipal, Zona de Reclutamento, Cuadro d' o Reximento d' a Reserva, Caixa de Recluta, Administración de Correos e idem de Telégrafos.

Divídese en duas parroqueas, Santo Domingo e San Vicente.

Abogados, con ou sin bufete aberto, ten 19. Procuradores, unhas ducias d' eles.

Axentes de negocios 2; Agrimensores 5.

Sociedades de recreo 3 e media, idem de socorro mútuo 3.

Unha sola escola pública de nenos; outra de nenas, e un Colexo de primeira e segunda enseñanza agregado ó Instituto provincial.

Hay catro fondas, un qu' outro fondin e pousadas e tabernas á centos.

Conta Monforte con tres imprentas e un preódico que se tira fora.

Frábricas: unha d'a luz eléctrica, outra de manteca, bastantes de chocolate... e paremos de contar e gracias.

Entrase n-esta pobração.... por calquera calle que teña saída ó campo ou ós camiños.

As calles son todas reutas e ben empedradas, e con fracoeneia atopanse n'elas moélas de cinco duros. Convén entrar mirando ó chao.

Pódese deixar a capa en calquer sitio, seguros de que virá á buscar ó dono. As caixas de mistos non.

N-o rio Cabe péscanse as troitas á calzas enxoiadas.

Os viciños d' iste pobo, ó revés de tod' o mundo, gústalle mais o ouro qu' a prata, e a prata mais qu' o cobre.

Euase que todos se chupan o dedo.

Hay outra cousa que non pasa n-o resto d' o mundo, y é qu' as persóas que son altas e fracas non son gordas nin pequenas.

As rapazas hay que miralas con cristales afumados, com' ó sol n-o ecluse, pra que non firan os ollos. Pra mais datos, dirixirse á Mateu o Canqueiro.

Dou fe:
A. V. TABOADA

PROGRAMA

D' AS CARREIRAS DE BURROS,

REGATAS

E CONCURSO DE BAILARÍS

Os premios señalados pol-a Comisión organizadora d'a loita de doutores, n-a que pode ganarse por facer

ou deixar de facer, son os muy adivirtidos que siguen:
Un de dez pesetas, concedido pol-a sociedade «Casino Tertulia», ó burro (enténdase, ó xinete qu' o monte) que corra menos, despois d' haber dado oito voltas á pista.

Outro premio de cinco pesetas, dado pol-a Comisión, ó burro de mais boas patas, qu' o probe chegando á meta antes qu' os outros.

Un premio de quince pesetas, costado pol-o «Casino Tertulia» pr' a lancha mellor empavesada e que primeiro chegue á pilastra d' a ponté en construción, partindo d' a ponte vella.

Outro premio de cinco pesetas, concedido pol-a Comisión de festexos, pr' a lancha que d' igual xeito faga o recorrido dito, anque ll' aventaxe a primeira.

Nota.—Todas as lanchas que tomen parte deben ter as mesmas condicións de navegación, quedando pol-o tanto escentuado o bote qu' está xunto á Presa.

Un premio d' a Comisión organizadora, consistente n' un «ollo de boi» (vinte réas) pr' a parexa de bailarís que con mais xeito, garbo e sal puntée o churruqueiro e incomparabre baile gallego, a típica e rexional MUÑEIRA.

VIDA E MILAGROS DE SAN ANTONIO DE PADUA

Preto d' o trono de Dios
e sentado á mau dereita,
está aquel Santo varon
que santificou á terra.

Santo que estando n-o ceo,
témol-o todos tan cerca,
que, por un responso, baixa
e nos liberta d' a pena.

O seu corpo deixou Dios
que vil polvo se fixera,
menos á sua divina
e convertidora lingua,
qu' alo n-a dichosa Pádua,
a veneración conserva
e pol-os sigros d' os sigros
cantando está a gloria eterna.

Entre Dios y-os homes, é
tan grande á sua influencia
que non nega un beneficio
como este Santo interveña.

Dígaos, sinon, a sua hestoria,
de tantos milagros chea,
que parece o fixo Dios
Axente d' a sua creencia.

Naceu fillo d' a virtú
en que pai e nai naceran,
e deulle Dios mil por un
d' aquela herencia paterna.

Doutor xa na Teoloxia
cando o razacino empeza,
mais doutor era rezando
c'o fervor qu' o Ceo intresa.

Co-a yalma y-o corazón
acometeu unha empresa:
a de traer ó rebaño
descarriadas ovellas.

Miles d' elas que hoxe pastan
froles d' a celeste esfera,
con seu exemplo e a sua unción
librounos d' a morte eterna.

O neno que trae n-o brazo,
mais no corazón o leva
e morrer por El na Cruz
é canto Antonio quixera.

Sufrir todol os doores
d' a Nai que d' o amor é Reina
seria pra' él á gloria
con que Dios hoxe ll' o premia.

Levado pol-o seu celo,
de ganar yalmas á Eirexa
intentou pasar á Africa,
pero n-o camiño enferma,
porqu' ó reservaba Dios
pra' facer sua defensa
contra os erexes d' Europa
y-os secuaces d' a Protesta.

Díxolle un herexe un día:
—Tuas razóns non teñen réplica
é si fas solo un milagro
poida que me convenceran.
—Escolle, díxoll' o santo,

ó milagro que ti queiras.

—Pois qu' estando á miña mula,
por non comer mui famenta
se arrodiolle diante á Hostia,
vendo á cebada á sua veira.

Y-o tal milagro se fixo
diante de Tolosa enteira
e miles d' herexes trouxo
á relixión verdadeira.

Un, que luxara á sua nai
d'un puntapé n'a traseira,
ó confesarse o-o Santo
causoulle ó feito tal pena,
que, xa na casa, cortou
o membro con qu' o fixera.

Noticioso d' isto ó Santo,
n-o auxilio, con lixeireza,
correu d' o qu' arrepiñado
se impuxo tal penitencia.

Colleu o pé separado
é xuntándollo co-a perna.
quedou ó lixado sano,
como si tal non fixera.

En certo porto de mar,
por non ver quen lle atendera
ó sermón, fixo qu' os peixes,
pra escoitalo, viñeran
á orilla, e con atención
hastr' acabalo estiveran.
E aquel pobo, qu' era herexe,
todo enteiro fixo enmenda.

Achacóuselle unha morte
á seu pai, que non fixera;
en Lisboa, desde Pádua,
n'un instante se presenta.

Protestou diante d' os xueces
d' o pai querido a inocencia,
mais vendo non lle dan creto,
pide que trayan á Audencia
o corpo d' o asesinado;
n-o nome de Dios ll' ordena
que se erguera e decrarara
quen n-aquel trance o puxera,
y-o morto ergueuse, e con pasmo
d' a xente qu' ali viñera
d' o bon pai de San Antonio
testificou a inocencia.

El é entre todol os santos
que se veneran n-a Eirexa
quen mais as grazas divinas
fai derramar sobr' a terra.

Cura lixados y-enfermos
y hastr' a morte d' él s' arredra,
o demo y-o error espanta,
os traballos por él cesan.

Saca os cautivos d' o encerro,
a mar por él asosega
y-a fame y demais desgracias
qu' ó home afrixen, remedia.

O seu amor pol-os homes
o experimenta calquera,
pois nunca nega favor
á quen devoto lle reza.

A. V. TABOADA

Unha bagoa sobre unha tumba

A ningún millor qu' ó ilustre fillo
d' iste pobo, pódolle dedicar os primeiros
renglós qu' emborranecho n' iste papel.

D. Maismino Teixeira, aquel monfortino enxebre, que deseaba morrer n-a sua terra; aquel gallego ilustre; aquel amigo d- os probes é pai d- os seus paisanos, aquel Galeno d' os nosos días, morreu n-a ciudá de Santiago o día 6 d' iste mes.

Monforte nunca chorará bastante a perda d' un fillo, cuyo nome era conocido en todas as partes, y' á cencia conservaralle unha folla de preferencia pra sua historia.

Monforte debe decir c' o rey sabeo: ¡Ay meu fillo! (cando lle mataron ó seu) ¡Ay meu fillo! ¡Alegria d' o meu corazón, e lume d' os meus ollos, solaz d' a miña vellez! ¡Ay meu espello en que me soía ver é con que tomaba muy gran pracer! ¡Ay meu

herdeiro mayor!! Caballeros ¿hu me lo leixaites? ¡Dádeme meu fillo condes! ¡Dádeme meu fillo Condes! Dádeme meu fillo, santiagueses.

Inda ben non se tivo coñecemento de tan grande perda, a xente non collía en sí, y-as conversacións obrigadas d' os viciños non tiñan outro tema qu' o de recordar os feitos de D. Maximino, como familiarmente lle chamábanos todos.

Tanto n-os Circos como n-as ruas; entr' a xente de levita como entr' a de chaqueta ou brusa, non se falaba d' outra cousa.

O sentemento que reinaba entr' os fillos de Monforte, refrexábase n-a cara.

O Auntamento, convocado á sesión extraordinaria pol-o dino Alcalde Sr. Mazaira, nombrou unha Comisión qu' o representase n-o fúnebre cortexo, dedicándolle unha corôa, e suspendeu a sesión en señal de loito.

Pro esto non chega: é necesario demostrar d' outro xeito o cariño qu' a cibdá d' o Cabe profesaba ó seu fillo predilecto.

Unha lápida de marmol ou de metal que, fixada n-a casa en que viu a luz primeira o sabio doutor, o maestro n-a ciencia, perpetúe á sua memoria será unha d' as mellores cousas que pode acordar o noso Concello, é demostrará con esto que non lle son indefrentes as glorias d' os seus representados, dando así mostras de cordura é bon sentido, é recordando ás xeneracións próximas qu' ali nacén un médico que foi envexa d' os d' o seu tempo.

Non desconecemos á situación d' o noso Auntamento, pro unha lápida com' á que deixamos apuntada, non ha de apuralo mais; y' o señor Mazaira demostrarános c- o esta nova proba de cordura, qu' é dino alcalde d' un d' os pobos de mais importantes d' o antigo reino de Galicia.

Esperámolo así de D. Emilio; é mentras tanto pedimos á Dios pol-o difunto D. Maismino, á vez que pra sua familia resignación cristiana, suficiente pra sobrevivir á tan grande door.

RAMÓN ALVAREZ GARCÍA.

MAIS SOBR' O DOUTOR TEIXEIRO

O Escelentísimo Señor Doutor Don Maisimino Teixeira e Fernandez, Reutor d' a Universidade gallega, Contramaestre d' a Fábrica de Meicidá, Caballero Gran Cruz d' Isabel a Católica, Diputado á Cortes, Senador que foi d' o Reino y outros títulos, é mais ben qu' unha gloria gallega, unha gloria nacional pol-os seus non ben ponderados coñecementos científicos, grandes valías e moita nombradía.

Pol-a razón espоста, anqu' a iniciativa salla d' a mais humilde folla, propoñémonos, co'a axuda de todos, erixirle unha estatua que debe colocarse n- o sitio mais vistoso de Monforte, abrindo desde logo unha suscripción por toda España e propoñendo pr' a Xunta organizadora ó mesmo tempo que recentora d' os fondos ós amigos d' o sabio Doutor, D. Evaristo Rodríguez, médico; D. Benito Usatorre, abogado, c- o alcalde D. Emilio Mazaira y-as demais persoas de quen eles xuzguen que deben asociarse, pra mellor cimentación d' este proxecto, á primeira vista atrevido e muy facedeiro si se comenza.

RAMÓN ALVAREZ GARCÍA.

INDIVIDUOS QUE COMPOÑEN A COMISIÓN DE FESTAS

Presidencia.—D. José Fernández e Fernández.
Secretario.—D. José Rodríguez Martínez.
Tesorero.—D. Dositeo Vilariño.
Contador.—D. Emilio Vilariño González.
Depositario.—D. Manuel Abella.
Vocales.—D. Bautista d' a Pena e D. Leonardo Mollón

SEÑORITAS RAMISTAS

Doña Carolina Lis.—Doña Joaquina Rodríguez Martí nez.—Doña Casimira Eliz.—Doña Manuela Pérez.

Imp. de A. Fernández, Comercio, 19